

Uredništvo:
Ljubljana, Miklošičeva
cesta šte. 6, II. nad-
stropje.

Upravništvo:
Zadr. tiskarna, Ljub-
ljana, Dunajska c. 7.

RESNICA

Izhaja vsako soboto.
Naročnina:
za celo leto 10 K, za
pol leta 5 K, za
mesec 1 K.
Posamezna šte. 20 h.

Resnica se v vodi ne stopi in v ognju ne zgori.

Ukrajinski pregovor.

Dr. Ivan Šusteršič.

Načelnik Vseslovenske Ljudske Stranke je dopolnil petdeset let. Mi hitro živimo; vsak dan prinaša obilo novic in z njimi zakrije vtise prejšnjega dne. S tem, kar se ravno godi, ima svet dovolj posla; zato pa ne misli na to, kar je bilo. Taki smo: le preradi pozabimo na pretekle čase, najrajše pa na težave in boje, ki so jih imeli drugi, da so nam pripravili, kar imamo. Sedeš k mizi in še na misel ti ne pride, koliko truda so imeli v kuhinji z jedjo, ki jo vživaš, še manj pa na žulje in znoj, ki je ob njih kmetič tolkel iz zemlje živež, ki te redi. V miru opravljaj svoj posel in ne pomisli, da so tisoči prelivali svojo kri v strašnih bojih za to, da so odgnali sovražnika in izbojevali mir tvoji domovini. Majhni smo, malo obseže naš duh in lagodna sebičnost nas tako rada tišči v dnevnih skrbeh, da nam dušno oko prezre prošle čase, težave in trpljenje v njih in ljudi, ki so živeli in se tudi pred nami trudili za nas. Najrajši pa pozabimo na ravnokar preteklo dobo.

Enoindvajseto leto teče, odkar je stopil dr. Ivan Šusteršič na javno, politično plan. Ena najvažnejših dob slovenskega ljudstva se je začela razvijati ob tem času, ki je v nji nosil dr. Šusteršič teže dneva in neprenehoma v prvi vrsti stoječ šel naprej, od prvega dne svojega javnega nastopa voditelj, prvi delavec za svoje ljudstvo.

Leta 1892 ob prvem katoliškem shodu, ko je naše ljudstvo po svojih zastopnikih navdušeno za katoliške vzore, sklenilo z moško voljo, da napove boj liberalstvu na slovenskih tleh, in da ne odneha, dokler ga ne podere, so se začudili zborovalci mlademu doktorju-koncipijentu, ki jih je z neustrašenim pogumom vžigal in hrabil k složnemu delu in boju na temelju katoliških načel. Ni bilo vajeno naše ljudstvo slišati iz takih ust tako živega katoliškega prepričanja in že takrat je oživela misel: „Ta nam bo voditelj v političnem boju; za njim pojdemo!“

Prišli so težki časi. Na Kranjskem so liberalcem zrastle peroti, ki so se pod Heinovim zavetjem združili z nemškimi veleposestniki in zagospodovali v deželi. Uradništvo je zvesto negovalo to zvezo; učitelstvo je domala brez izjeme javno krenilo v liberalni tabor; slovenskega katoliškega kmeta je pa pehalo vse, kar je imelo moč, ob stran in zaničevalo njegove zastopnike v deželni zboru. Slovenski duhovnik je bil kakor gobavec, ki ga nečejo med ljudi, kakor pregnanec v lastni domovini. Bilo je krivič nešteto, bilo je žrtev na obeh straneh. Dr. Šusteršič je pokazal tu svoj značaj. Neomajno je stal ljudstvu na strani in ga vodil, da si je z lastno močjo pomagalo kvišku z gospodarskimi organizacijami, ki jih je v silnih bojih z oderuhi in sovražnimi uradi ustanavljalo in vzdrževalo. Bil je tudi ob

teh najhujših časih vedno zvest bojovník za čast slovenskega duhovnika.

Odločilni boj proti slovensko-nemškemu liberalnemu trinoštvu in proti Heinovem samopaštvu je pa pričel dr. Šusteršič na čelu svojih tovarišev-poslancev, ko je bil l. 1901. izvoljen v deželni zbor. Slo je takorekoč za življenje in smrt. Najhujši odpor v deželni zboru je trajal brez posledka, dokler ni naposled napočila zmaga. Bilo je treba ljudstvo podučiti, da je vstrajalo. Nešteto shodov se je sklicevalo, kjer se je sejalo navdušenje in upanje v boljšo prihodnost. Vstrajali so vsi in ko so prišle nove volitve, se je pokazalo, da se je ljudska stranka silno okrepila in celo Notranjska, ki je najbolj občutila, da je deželni zbor zavrt, ji je dala prej nezaslišano večino. Hein je šel; novi volilni red je dal ljudstvu politično moč v roke; začela se je doba dela in napredka na vseh straneh v Kranjski deželi. Vse to delo, ki se še vedno razvija pred nami, in ki se že kažejo njegovi sadovi, je pa vodil dr. Šusteršič.

Medtem je v državni zbornici stal na čelu bojovníkov za splošno in enako volilno pravico. Tudi tu je zmagal, prekucnile so se stare predpravice in za nas južne Slovane je napočila nova doba. Naš pomen je vzrastlel.

Politična pot, ki jo je gradil vsem naprej dr. Šusteršič, je pa šla vedno dalje. Ni še davno, ko so se Slovenci posameznih pokrajin gledali postrani. Ne Štajercu, ne Primorcu ni šlo skupaj s Kranjcem; v sosednih pokrajinah so radi zabavljali čez kranjski prepir in hvalili svojo slogo, toda preko mej kranjske dežele je švignil ogenj katoliške misli in liberalcev je tudi tam izgubil stopnjo za stopnjo. Ko je bilo vse pripravljeno, so se po dr. Šusteršičevem načrtu sešli v Ljubljani slovenski zastopniki vseh pokrajin in ustanovila se je Vseslovenska ljudska stranka; padle so zadnje pokrajinske meje. Slovensko ljudstvo ni bilo samo združeno po načelih, marveč je nastopilo tudi proti domačim in tujim sovražnikom kot ena celota, kot tesno med seboj zvezana stranka.

Par let kasneje, leta 1912., sta nas dr. Šusteršičev duh in njegova krepka roka pripeljala še dalje: proglasila se je ob navzočnosti slovenskih in hrvaških ljudskih zastopnikov narodna edinost Slovencev in Hrvatov. Katoliški južni Slovani smo nastopili kot en narod z enim političnim ciljem. Podali smo si roke hrvaški in slovenski pravaši v trdnem sklepu, da si hočemo izvojevati svobodno, združeno skupno domovino v okviru habsburške države. Veliki cilj je pred nami, pot do njega je odprta, ljudstvo ve, kod in kam v vsakem slučaju. Stoletja so čakala na ta dogodek. Mi smo ga pričakali, in ko se navdušujemo ob njegovem ogromnem pomenu, ne moremo pozabiti, da dr. Šusteršič nosi zastavo pred nami, da je njegova neutrudna roka pričela kopati

skozi kamenje in grmovje pot, ki vodi do naše politične samostojnosti.

Petdeset let je dopolnil ta posebni, veliki mož. Sive mu že lasje, a vedno stoji še krepko na svojem mestu. Dr. Šusteršič se ne stara ne po duhu ne po srcu. Drži ga po koncu njegovo iskreno versko prepričanje, njegovo globoko zaupanje v Boga in njegovo pravičnost. Iz tega prepričanja zajemlje svojo moč, ki se kaže takrat najbolj, kadar je nasprotstva največ. Kakor naša Sava, bistra in jasna, da se zrcalijo v nji naše skalne planine, obenem pa nepremagljiva na svoji poti, valeč naprej svoje valove — tak je bil in je načelnik naše stranke. Ob Savi je dom njegovih očetov; njen značaj je v krvi dr. Šusteršiča. Pokazal je ob vsaki priliki, da se trdno drži sam načela, ki ga je postavil; boljši je v usodnih trenutkih en lot poguma, nego cent modrosti. Najboljše znamenje zanj je in ostane, da se ga nasprotniki boje, in da z vsemi silami napadajo ravno njega. Klevet, laži, obrekovanja je izkusil brez broja. Majali so z vsemi sredstvi zaupanje, ki ga ima ljudstvo do njega, grizli mu dobro ime in osebno čast, pa zastonj! Vkljub vsem napadom je ostal dr. Šusteršič tudi do nasprotnikov plemenit in skrajno zvest. Dano besedo je držal vedno tudi nasprotniku, in kar mu je nasprotnik kot tajno zaupal, je ostalo pri njem. Zvest na vse platil. Kadarkoli je kazalo z nasprotniki skupno delo v ljudski blagor, se ga je lotil. Velik je dr. Šusteršič v boju, večji pa, ker je znal vedno brž pozabiti, kar je bilo osebnega, in zato ponuditi roko tudi nasprotniku.

Še eno lastnost: Dr. Šusteršič je natančen tudi v malenkostih. Kar prime, prime popolnoma in drži v vseh podrobnostih. Drobnege dela je izvršil čudovito veliko in ga še zvršuje. V drobnem delu izrablja več svojih sil, nego v velikih bojih.

Voditelj je spredaj, vse ga vidi, vse pazi nanj. Teško je njegovo delo, ki ga nasprotniki vedno sumničijo in prijatelji časih ne razumejo. Njegova moč je v poštenju in zvestobi, obenem pa tudi v vzajemnosti in zaupni slogi z vsemi, ki so z njim vred odgovorni za javno delo. Usoden za našo bodočnost je čas, ki živimo v njem. Zahvalimo Boga, ki nam je dal za ta čas dr. Šusteršiča. Bog daj, da bi še dolgo stal na svojem mestu.

Dr. J. Krek.

* * *

Tako slove Krekova zapuščina z dne 12. junija 1913. v „Domoljubu“.

Vsak dan najnovejše vesti prinaša dnevnik „Novice“. Naročite ga takoj! Naročnina znaša za pol leta 20 kron, za četrt leta 10 kron. Naročnino je pošiljati Zadržni tiskarni v Ljubljani.

Revolucionarji.

Slavni katoliški pisatelj Comte Joseph de Maistre, ki je označil v svojih, tudi še sedaj tako aktualnih spisih bistvo francoske revolucije, je primerjal revolucijo s poganskim rimskim bogom Saturnom, ki je baje žrl svoje lastne otroke. Ena revolucionarna stranka uničuje drugo in izlije nanjo polno merico sovraštva, ki so ga zmožni le zavrženi politiki in stranke. Kakor je zatrl na Francoskem konvent gironde in kakor so si bile stranke konventa same v laseh, dokler niso bili najhujši podivjanci prišli po nepopisnem prelivanju krvi, ki so ga povzročili, na morišče, tako je sedaj tudi v Rusiji. Tu divja socialnodemokratska komunistična stranka maksimalistov proti socialistom revolucionarjem in obratno; zdaj skrivaj, zdaj javno buknejo na dan nasprotja obeh s trupom nasičenih strank. Atentati slede zarotam, krvavi upori ravnotako krvavim porazom in klanju. Taka je država bodočnosti, ki nam jo obetajo napuhnjeni obnovitelji sveta. Atentat na Lenina in umor ljudskega komisarja notranjih zadev, Urickega, so plamteči znaki divjega revolucionarnega strankarskega boja v vzhodni Evropi, obenem pa tudi svareča dokazila, da revolucija ne more privedi nobenega naroda in nobene države na pota, ki ju peljejo v boljšo bodočnost.

Maksimalisti so deloma sanjači, deloma zločinci, ki izvajajo najskrajnejše posledice iz marksizma in ki hočejo s pomočjo diktature proletarijata, ki pa ni nič drugega nego lastna diktatura teh zločincev in sanjačev, vsiliti ljudstvu najokornejši in najzoprnejši komunizem, kar ga pozna svetovna zgodovina. Socialni revolucionarji so prav ravnotako sanjači in zločinci, ki pa si domišljajo, da se mora preosnovati človeštvo komunistično na podlagi brezkulturne ruske vaške občine, ki ravno radi svoje nekulture ne pozna nobene zasebne lastnine.

Socialni revolucionarji so v nasprotju z maksimalisti, ki delajo na svetovno revolucijo s pomočjo mestnega delavskega proletarijata vseh dežel, mnenja, da se mora izvesti ta revolucija predvsem z ruskim kmečkim proletarijatom. V ta namen naj po naziranju desnice socialnih revolucionarjev udeležba Rusije na svetovni vojni pomaga proti reakcionarnim cesarstvom Srednje Evrope. Tega mnenja je večina socialnih revolucionarjev in ruski anarhisti so mu pritrjevali že od začetka vojne. Med temi sta predvsem socialni revolucionar Burcev in anarhist knez Krapotkin.

Drugi socialni revolucionarji, posebno na levici, pa so še strašnejšega mišljenja. Hočejo izvesti komunizem s tem, da uprizore atentate na vse one uradnike, ki se ne dajo motiti v svojem uradnem delovanju z ruskim komunizmom kmečke smeri. Dokler je obstojal carizem, so se dogajali ti atentati predvsem na Ruske generale in dostojanstvenike, kakor tudi celo na člane carske rodbine. To je bilo posebno do časa, ko car še ni sklical nobene dume. Zdaj pa so oni nemški generali in uradniki, ki poslujejo v sosednjih državah prejšnjega ruskega carstva, napadalni objekti te družbe. Prav ravnotako divja proti onim ruskim socialnodemokratskim politikom, ki jim očita odjenljivost napram nemškemu imperializmu. Proti maksimalističnim voditeljem se poslužujejo istega terorja, kot napram uradnikom bivše absolutistične carske države.

Da antanta s svojimi agenti te agitacije ne gleda oddaleč, da bi jo rada zanesla prav na Poljsko, zato je dovolj dokazov. Atentati s petardami v Varšavi, kakor tudi zastraženje kraljeve palače, kjer rezidira nemški general von Beseler, so

zadosten dokaz za to. Divjanje revolucije se obrača po razsulu carske države vedno bolj proti cesarstvu osrednje Evrope. Gre za to, da čuječe opazujemo z vzhoda grozeče nevarnosti in ukrenemo napram njim primerne obrambne odredbe. Če pa bi se pokazalo, da je rusko ljudstvo v svojih širokih masah sploh nesprejemljivo za konstitucionalno monarhijo, da bo neizobražena ruska kmečka masa ali caristična ali pa socialnerevolucionarna, bi bila s tem dana potreba, da se ne stavijo nobene ovire na pot obnovitvi carizma. Kajti carizem je bil vedno vsekako strelvod za internacionalno revolucionarno nevarnost, ki ogroža sedaj vse kulturne narode sveta. Vsekako pa ruski carizem ne bo razpolagal nič več z ono vojaško močjo, ki jo je imel pred vojno.

Pa tudi za našo socialno demokracijo je razvoj v Rusiji, divji boj med komunističnimi strankami, svarilno znamenje. Če bi prišla socialna demokracija v zvezi s svobodomiselnimi meščanskimi strankami v Srednji Evropi kdaj do oblasti, ne bi popolnoma uničila samo državo in ljudstvo in pritirala gospodarsko revščino do skrajnosti, temveč bi takoj zginili s političnega pozorišča tudi takozvani zmerni socialni demokratje Scheidemannove skupine v Nemčiji in Rennerjeva frakcija v Avstriji. Bili bi ravnotako hitro potisnjeni v vrsto reakcionarcev, kakor se je to zgodilo minimalističnim voditeljem v Rusiji, imenoma Plehanovu. In radikalni komunisti bi si bili medseboj prav kmalu v laseh, pobijali bi se, morili in mučili, kot se zdaj dogaja v Rusiji. — In taka stranka hoče državo in društvo prenoviti in se vzdiguje v svojem časopisju na shodih vsak dan na visokoleteč način nad sedanjo državno močjo in celokupno obstoječo družbo.

Razširjajte, Resnico!

Pastirski list avstrijskih škofov.

(Dalje.)

V svoji okrožnici z dne 1. novembra 1914 je naš sv. oče Benedikt XV. našel z brezprimerno bistroumnostjo važen vzrok splošnih zapletljivost v tem, ker ni avtoriteta onih, ki imajo oblast v rokah, ljudstvu več sveta. Odkar se namreč nič več ne izvaja izvor vsake človeške oblasti od Boga, ampak od proste človeške odločbe, so se vezi dolžnosti, ki naj vežejo predpostavljene in podložne, tako zrahljale, da so že skoraj pretrgane. Brezmerno stremljenje po svobodi, v zvezi z duhom upornosti, je polagoma vse prepojilo. . . . Iz tega izvira zaničevanje postav, upor ljudskih mas, strast grajati vse, kar se odredi od zgoraj, odtod oni brezštevilni poskusi, omajati močen red, odtod strašni zločini onih, ki glasno trdijo, da zanje ni zapovedi, in ki radi tega ne zanašajo niti človeškemu življenju, niti imetju. Po naši veri smo dolžni oblasti spoštovati, naša vera nam pa tudi to dolžnost objednem olajšuje, ker nas uči, da izkazujemo to spoštovanje Bogu samemu, kterege pooblašenci so predpostavljene. Ne prihaja pa samo oblast predpostavljene od Boga, ampak je tudi izbira oseb, ki v Božjem imenu izvršujejo oblast, delo Božje previdnosti. Zaradi tega postavlja apostolski knez obe ti dolžnosti na isto stopinjo: „Bojte se Boga, spoštujte kralja.“ (1. Pet. 2, 17). Prva dolžnost zahteva drugo. Strmeti pa moramo, ko vidimo, kako nas Jezus Kristus sam s svojim vzgledom uči spošto-

vanja in pokorščine do oblasti. V Kafarnaumu so zahtevali od njega tempelski davek. Najpreje je dokazal, da njega, kot Božjega sina, ta dolžnost ne zadeva. Takoj pa je rekel Petru: „Da pa jih ne vznevoljimo, pojdi k morju, vrzi trnek in primi ribo, katera se najpreje vjame. Odpri ji usta in našel boš denar, kterege vzemi in ga daj zame in zase.“ (Mt. 17, 26). In ko je Gospod malo pred svojo smrtjo stal pred Pilatom, ki je tako slabo svojo oblast uporabljal, je dejal: „Ne bi imel oblasti nad menoj, če ti ne bi bila dana od zgoraj.“ (Jan. 19, 11). Jasneje ni mogel govoriti Gospod o izvoru gosposkine oblasti. Zaradi tega razlaga apostel narodov le Gospodovo voljo, ko piše: „Ni oblasti, razun od Boga; te pa, ki obstojajo, so od Boga postavljene.“ (Rim. 13, 1.) In on nadaljuje: „Zaradi tega je vaša dolžnost, da ste podložni, ne radi kazni, ampak radi vesti.“ (Rim. 13, 5). Apostel torej ne pripisuje dolžnosti pokorščine lastni razsodnosti, ne ukazu, ne potrebi družabe nega reda, ampak le vesti, kjer ima tudi Bog sam svoj prestol. Ko vemo, v kakih rokah je bila za časa apostola oblast gosposke, moramo poslušati s spoštljivim občudovanjem besede sv. Petra: „Bodite torej pokorni vsaki človeški odredbi zaradi Boga, bodisi kralju kot višjemu gospodu ali namestnikom kot takim, ker so od njega postavljeni. . . .“ (1. Petr. 2, 13, 14.) Iz tega izvaja apostel Pavel po pravici: „Kdor se torej upre oblasti gosposke, se upira Božji odredbi, oni pa, ki se zoperstavljajo, si nakopavajo sami prokletstvo.“ (Rim. 13, 2). Upora torej apostel ne dovoljuje pod nobenim pogojem. Tudi prizadeta krivica ne odvezuje podložnikov dolžnosti pokorščine. Le eno samo izjemo pozna apostelj: Če bi predpostavljene kaj takega ukazoval, kar prepoveduje Bog, ali če bi kaj takega prepovedoval, kar ukazuje Bog: „Kajti Bogu moramo biti bolj pokorni, kakor ljudem!“ Toda tudi v takem slučaju ni dovoljeno, postaviti silo proti sili, ampak odpor bi smel obstojati le v tem, premagati krivico s potrpežljivostjo in s sredstvi obstoječega državnega reda. Le tako temelji red človeške družbe na trdni podlagi, le taka pokorščina zaradi Boga daje pravo svobodo. Zakaj je toliko nemira in nereda na svetu? Zakaj pozabi že otrok spoštovati svojega očeta? Zakaj je spoštovanje duhovske in kraljevske časti že tolikokrat omajano? — Ker so lažimodrijani, prebrisani zavijalci resnice, božjo avtoriteto izpodkopali. In za to razdirajoče delo ni treba ne duha ne dokazov, treba se je le zvezati s človeškimi strastmi, potem je logika na prodaj. Toda na svetu brez Boga ni božje previdnosti, brez nedotakljivega prava ni postav, brez svobode ni pogovornosti, brez popolne pravičnosti ni do plačila na onem svetu, ni ne dobrega ne slabega. Tu so morda dobre nravi, a npravnosti ni več, tu so dejanja a načel ni več; tu je zvestoba neumnost, pravica laž, vest slabost, krepost je domišljavost, požrtvovalnost se smeši, večnost pa imenujejo laž duhovnikov. Kje naj se v taki noči še nahaja zvezda vodnica? Kaj je začeti z ljudstvom, ki je polno takih zmot? Za strogo doslednost krščanskega nauka v od Boga postavljeni avtoriteti nima tako ljudstvo nikakega smisla.

Vera na eni strani ščiti in varuje dostojanstvo in oblast gosposke, na drugi strani ji pa tudi nalaga velike dolžnosti. Oblast predstojnikov ni gospodstvo, ampak dolžna požrtvovalnost za dobrobit onih, zaradi kterih jim jo je Bog dal. Predstojniki bodo morali enkrat dajati Bogu tem strožji račun, čim večje je bilo njihovo dostojanstvo in oblast. „Ostra sodba se bo vršila nad onimi, ki imajo oblast. Nižjemu se bo izkazalo usmiljenje, toda višji bodo moral

prestati hude kazni." Vera podaja za razmerje med predstojniki in podložniki sliko organizma, popolnega telesa. „Kajti kakor imamo na telesu mnogo udov in kakor vsi udje ne opravljajo istega dela, tako smo mi, mi mnogi, jedno telo v Kristusu, posamezni pa drug drugega udje.“ (Rim. 12, 4-5.) Glava ni zaradi sebe, ampak zaradi udov, ona mora skrbeti za tudi najmanjši in najslabejši ud, da najde, kar potrebuje. Tako se bo počutilo dobro celo telo. Le tako bo tudi ud dobil zanimanje za dobrobit celega organizma.

Oblast predstojnikov je le zato, da štiti pravo in pravičnost. Izpolnjevanje te velike dolžnosti pa zahteva vestnosti. Vest je ravno tako neizpremenljiva, kakor pravo, ki je izraženo v neizpremenljivi volji božji. Kar je bilo včeraj slabo, je tudi danes in jutri. Vest ne pozna kompromisov in ne primere s tem, kar se imenuje duh časa. Vest pozna le eno postavo: Stori svojo dolžnost, naj pride kar hoče! Za to pa je treba načel in načela so le tam, kjer je živa vest. In vest se more obračati le po volji božji, katero nam vera posreduje. Tu se ločijo duhovi: Jeden se vpraša: Ali je to, kar hočem storiti, pravično? Ali bo s tem božja volja izpolnjena in moji vesti zadovoljeno? Če, potem je le malo ležeče na tem, če pri tem moj interes trpi. Zadovoljnost moje vesti in dopadajenje Bogu me odškoduje za vse. Drugi pa se vpraša: „Kaj bodo o meni rekli, če to storim? Ali mi bo koristilo ali škodilo?“

In on bo svojo korist predpostavil vsemu drugemu, v ugodnem slučaju se bo pobotal s svojo vestjo. Če bi se taki kompromisi godili vsak dan in bi se celo kot spretnost nagradili, potem vest otopi in načela se podedo. Potem zavлада nered, ki hudobnih ne zadovolji, dobre pa žalosti. Če je ljudski blagor prva naloga gosposke, je njena najvažnejša naloga, da štiti vero in npravnost. Kajti ni ljudskega blagora brez npravnosti in ni npravnosti brez vere. Radi tega se mora posebno ubogo ljudstvo glede vere in npravnosti štiti, ker je vsled življenske bede najbolj izpostavljeno nevarnostim. Naj se stori karkoli glede socialne preskrbe, bo položaj ljudstva vedno neugoden in trd, kajti ljudstvo mora opravljati vsa težka dela in prenesti vse pomanjkanje. Zaradi tega potrebuje ravno delavno ljudstvo močne vere v večno veselje. Gotovost o večni sreči more tudi reveža obogatiti.

Po pravici kliče naš sv. Oče v imenovani okrožnici predstavljateljem vrhovne oblasti: „Knezi in voditelji ljudstva naj pomislijo, če je pametno za javno oblast in koristno za države, ločiti se od vere Jezusa Kristusa, ki nosi in štiti njihovo lastno oblast. Vedno morajo prevdarjati, če je to dokaz državniške spretnosti, nauk evangelija in cerkve izključiti iz države in cerkve. Žal pa je skušnjava jasno dokazala, da je tam ugled človeške avtoritete najmanjši, kjer je vera oropana svoje pravice in vpliva... Navadno se dogaja, da se ljudstvu tam, kjer ljudski voditelji zaničujejo Božjo avtoriteto, ne briga za človeško avtoriteto. Jedno sredstvo sicer preostaja, s katerim se brzdajo razburjene ljudske množice: sila orožja. Toda s kakšnim uspehom? Z orožjem se sicer ukroti telo, toda duha se ne obvlada.“ Je pa tudi krščanska dolžnost, katero nalaga sv. Pavel, da tistim, ki po Božji odredbi skrbijo za nas in ki močno uplivajo na naš časni in večni blagor, prihitimo z molitvijo na pomoč.“ Opominjam pred vsem, opravljati molitve, prošnje, priprošnje in zahvale za kralje in za vse, ki imajo ugled predstojnikov, da bomo mirno in tiho živeli v pobožnosti in častnosti.“ (Tim. 2, 1-2.)

Skrb za ljudski blagor je pred vsem izražena v dobri zakonodaji in v pravičnem izvrševanju iste. Todatudi od najboljše za-

konodaje ni mogoče vsega pričakovati. Če ji velike mase, prežete s sebičnostjo in pohlepom po vživanju, brezdelno ali celo sovražno stoje nasproti. Nobenkrat se ni nevarnost neurejene človeške sebičnosti tako pokazala, kakor v sedanji vojni. Dandanes srečavamo ljudi, ki so, kakor bi bili vlti iz kovine in imeli srce iz kamna. Huda stiska in vzdihni uboštva jih ne ganejo. Sebičnost pač pozna samo en namen življenja: pridobivati, imeti, vživati in blesteti. Radi njih lahko pogine cela Evropa z ognjem in mečem, samo da dosežejo svoj cilj. Za nje vojna ni sovražnik človeštva, ki koplje milijonom grob, ženam, materam in sestram iztiskava krvave solze, ampak le ugodna prilika, da se povspno. Taki ljudje so rojeni sovražniki socialnega reda, če hočejo to biti ali ne, vsekako pa so vojna šiba za uboge.

Bog je svoje storil ni nam dal zadostno žetev. Če bodeta brezobzirni egoizem na eni, nezmožnost in malovernost na drugi strani ovirala, bodo vsi dobili, kar neobhodno potrebujejo za hrano in obleko. Bog je dal, kakor pravi psalmist, zemljo za vsakega človeka. (Ps. 113, 16). Rekel je nekako: Vladajte zemljo s svojim delom, ki naj jo naredi rodovitno. Kar vam bo prinesel vaš prid, bodi vaša last, ki se pa ne neha z našim življenjem, ampak pride na vaše potomce; kajti v svojih otrokih živite vi sami dalje. V tem ima lastninsko pravo svoj izvor, ker ga niso ustavile človeške postave, ampak ga je oznanil Bog sam na gori Sinaj. »Ne kradi« jamči za nedotakljivost lastnine. Brez lastnine ne bi bilo urejene družbe, kakor nas uči razbito velikansko cesarstvo na vzhodu. Svet bi postal velika jama razbojnikov. Brez lastnine ni ne naroda ne domovine, kraj prvo dejstvo tega je, da ima zemljo. — Brez lastnin ni svobode, ne spodbude k marljivosti, ne napredka v kulturi.

(Konec prihodnjic.)

Agitirajte za „Novice“.

Proti razkosovanju zemljišč.

Nedavno smo brali v uradnem listu ljubljanskem nemški vpis podružnic češke „pozemkove banke“ v trgovski register, iz katerega je bilo posneti, da bodeta vodila ljubljansko filijalko drž. poslanec ljubljanskega mesta dr. Ravnihar in bivši ljubljanski župan Ivan Hribar. Iz iste objave je tudi razvidno, kakšen namen ima „Pozemkova banka“; pečati se hoče v prvi vrsti z nakupovanjem in razkosavanjem zemljišč.

Slovenski socialistični list „Naprej“ je ostro prijel zgoraj imenovana gospoda v prvi vrsti zaradi tega, ker je uradni list priobčil vpis v nemškem jeziku, dočim sta obadva odlična člana slovenskega Narodnega Sveta! „Narod“ je odgovoril, da se je to zgodilo pomotoma, na kar je cela stvar mirno zaspala.

„Novice“ so svoj čas priobčile celo zadevo tako, kakor je bila objavljena v slovenskih listih; komentarja niso dodale nobenega, ker je stvar sama zase glasna dovolj.

A nekaj drugega je, česar naša javnost ne sme prezreti. Nemški vpis je za slovenske narodne svetnike res kočljiva reč in neprijetna, za slovensko ljudstvo je pa mnogo merodajnejša stvar, za katero se gre.

Nova banka, ki se namerava naseliti ali se je že morda naselila v Ljubljani, ima namen, nakupovati zemljišča. Nakupovanje zemljišč in banka? Bančni ravnatelji navadno niso kmetje in nakupljenih zemljišč ne bodo

obdelovali niti sami, niti jih bodo dali obdelovati. Če banke kupujejo zemljišča, morajo imeti pri tem drugačne namene. Gre se lahko za dvoje: Ali nakupujejo zemljišča za kakšne industrijske namene, ali pa za razkosavanje.

Za industrijske namene nakupavajo banke zemljo, če stoje v denarni zvezi s podjetji, ki industrijsko izrabljajo kmečke pridelke. Tako n. pr. so pokupile ali pa v najem vzele dunajske banke, ki stoje v zvezi s sladkornimi tvornicami, na Ogrskem velika posestva, da pridelujejo na njih sladkorno peso; da zasigurajo fabrikam, ki so denarno odvisne od bank, vedno dovolj materijala za njihovo obrat. Dalje nakupavajo banke velike gozdove, če so zvezane s podjetji, ki industrijsko izrabljajo les. To sta dva zgleda, ki kažeta, kako in zakaj banke nakupavajo zemljišča za industrijske svrhe.

Drugi način je enostavnejši; tudi bolj razumljiv bo slovenskim kmetom. Banka kupi zemljo tako, kakor so doslej kupovali zemljišča različni špekulantje z namenom, da potem razprodajajo posamezne kose in pri razprodaji napravijo kolikor mogoče velike dobičke.

Zaradi popolnosti naj omenimo še tretjo možnost. Danes, ko živimo v dobi najhujšega narodnostnega boja, je mogoč tudi slučaj, da nakupuje kaka banka tujenarodno posest in jo prodaja domačinom, da ostane kolikor mogoče domače zemlje domača last.

Ti trije slučaji bi bili za delovanje nove banke med Slovenci edino mogoči. Poglejmo si sedaj vsak slučaj posebej z ozirom na splošno narodno, posebej pa še za kmečko korist.

Na Slovenskem ni industrije, ki bi se posebno opirala na dohodke iz zemlje. Cukrarne nimamo, drugih podjetij tudi ne, k večjemu bi prišli v poštev gozdovi in lesna industrija, katero bi bilo pa treba šele ustanoviti v velikem obsegu. A tudi če bi imeli take industrije, bi se morali vseeno vprašati: Ali res ne gre brez bank? Ali je res treba vreči vsak krajcar dohodka, ki ga prinaša naša zemlja, v žrelo privatnega kapitala? In sicer tistega kapitala, ki je najbolj organiziran in zaradi tega tudi najbolj nevaren? Zakaj imamo pa zadruge? Narodni Svet ima svoj posebni gospodarski odsek, ki vedno vpije, da mora biti ves naš kapital organiziran na zadržni podlagi, da ne bodo sadov vsega dela uživali le privatni bogatini, ampak da bo tudi splošnost imela kaj od tega. Kaj je pa ukrenil Narodni Svet sedaj, ko delata dva odlična njegova člana ravno nasprotno? Nič, prav nič! Mi pa pravimo: dokler obstoje zadruge, ne sme zadržnega delokroga v slovenskem gospodarstvu motiti nihče, tudi člani Narodnega Sveta ne, in čeprav stoje na čelu vseh bank od Gdanska do Trsta! Od slovenske zemlje roke proč!

Še mnogo pogubnejše bi bilo nakupavanje zemljišč z namenom, da se razkosavajo. Ta metoda bi pomenila velik padec našega gospodarstva za desetletja nazaj, nazaj v tisto za liberalno oderuštvo tako srečno dobo, ko so odirali kmete po vseh pravih propadlega menčesterstva. Koliko truda in boja je veljalo, predno so posojilnice in zadržne organizacije osvobodile kmeta iz oderuških krempljev in danes naj se ta stara liberalno-advokatska politika zopet ponavlja? Ali je Narodni Svet za to tukaj, da na take poskuse molči? On molči, mi pa pijemo slovenskemu kmetu na ves glas na ušesa: Ne prodajaj svoje zemlje nikomur! Ne prodajaj je zlasti takim ljudem, o katerih le nekoliko sumiši da so — bančni agentje! Kdor hoče al, mora prodati, naj prodaja denarnim zavodom, ki so osnovani na zadržni pod-

agi, da bo imela vsaj splošnost kako korist od tega, ali pa zasebnikom, ki bodo na slovenski zemlji pošteno delali, ne pa izrabljali samo dela drugih.

Za novo banko bi se bilo mogoče ogrevati k večjemu v tretjem slučaju, torej če bi nakupovala nemško zemljo in jo prodajala po pametni ceni in pod človeškimi pogoji Slovincem. Tega pa nova banka ne bo naredila; v posameznih slučajih mogoče, ampak edino takih kupčij se nova banka ne bo držala. Dosedanja praksa kaže, da ne. Nakupovala bo vsa posestva, brez izjeme in jih bo kosala, to je njena naloga in njen namen in nič drugega.

Slovenska posest bo ravno tako šla na boben kakor nemška, samo da bo neslo, kar pri privatno-kapitalističnem podjetju tudi ni mogoče drugače.

Zanimivo je, da se dosedaj še ni našel slovenski list, ki bi bil opozoril javnost, zlasti pa slovenske kmete, na veliko nevarnost, ki jim preti s te strani.

Danes živi vse v narodnostni omami, tako da nihče več ne vidi in ne čuti kreppljev, ki se zasajajo v naše gospodarsko telo. Nas pa sili narodna dolžnost in ljubezen do rodne zemlje in do slovenskega kmeta, da pravočasno povzdignemo svoj glas in kmetom kličemo: Ne prodajajte zemlje, ne prodajajte posestev!

Vsak dan najzanimivejše novice prinaša naš dnevnik „Novice“.

Ali je res, da katoliška cerkev nima več življenske moči v sebi?

Preteklo je že 16 stoletij, odkar je sv. Avguštiin pisal: „Cerkev ima mnogo sovražnikov, ki v svoji nadutosti menijo, da ji ni obstanka, da nima v sebi življenja; nestrpno težko pričakujejo njenega razpada.“ A kako so se varali močno! Kako se motijo sedanji sovražniki sv. cerkve! Oni izginejo, cerkev pa ostane in priča še nadalje o moči „Petrove skale“. Že v svoji mladosti je sklenil odpadnik Julijan zastaviti vse svoje moči in celo svoje življenje, da uniči sv. Križ. Z vso silo in na vse načine je preganjal sv. cerkev, moči cele države je dvignil proti „Galilejcu“, (tako je zaničljivo imenoval našega Odrešenika). A smrtno ranjen je v zadnjih trenutkih zavpil: „Galilejec, zmagal si!“ In cerkev je stala in rastle. Prišel je Volter. Črtil je sv. Križ iz dna srca in zagotavljal in zatrjeval svojim znancom: „Predno me ponese v grob, hočem napraviti, da ne bo niti enega križa več na svetu.“ Nadutež! Ni bilo tako svete stvari, da bi jo on s svojimi nagnjusnimi ustmi ne opljuval. A ni ga več! Ostal je lažnjivec, le kot zloglasen pomnik frivolitete in nadutosti. Sveta cerkev pa živi in raste! Klub vsem sovražnikom je tudi v zadnjem stoletju tako narastle, da lahko vsakdo spozna, da ne bo še razpadla. Štatistika, v kolikor je ni spreminila kruta vojska, svedoči, da na Ruskem živi 10 milijonov katoličanov, ki pričajo, da se sv. cerkev ne ukloni pred nobeno krutostjo. Na Pruskem je narastlo število od 6 na 13 milijonov. Na Angleškem raste število od dne do dne, sedaj je tam katoličanov skoraj 11 milijonov. V Švici jih je bilo pred sto leti 542.000; sedaj jih je nad 1 milijon. Povečalo se je število v Škandinaviji štirikrat, na Balkanu trikrat. Je li to znamenje propada? Vjet na otoku sv.

Helene je spoznal Napoleon: „Narodi propadajo in ginejo, prestoli se rušijo... le cerkev stoji...!“ Da, narodi se zgublajo in prestoli padajo. Napoleon sam jih je porušil precej, tudi njegov — najmogočnejši — je padel, le prestol sv. Petra ne pade, trdno stoji kakor skala. In naj nam katoličanom upade pogum? — Skrbimo, da bomo pravično nosili ime „katoliški“! Zametujmo laž in zavijanje, naj ga zagovarja in ščiti kdorkoli! Bodimo značaji tudi v dobi največjega vsestranskega terorizma! Krščanska načela od mnogih v zadnjem času zavržena ostanejo in morajo zmagati prej ali slej! Mirno prenašajmo zaradi zdravih načel znano za... in preklinjanje! Slepomišenje prepustimo od osebnosti uplivanim, vihravim elementom! Značaj, četudi je preganjan, je več kot začasno hvalisana, strahopetna, mehka, plačana obzirnost.

Jugoslovansko vprašanje pred odločitvijo?

Na Dunaju in v Budimpešti se vrše važna posvetovanja. Avstrijski in ogrski ministri potujejo sem in tja, načelnik bosanske vlade se je peljal na Dunaj v avdijenco k vladarju, grof Tisza se je tudi oglašil k besedi in potuje po hrvaških deželah, kjer se razgovarja s politiki in nepolitiki o hrvaškem ozir. jugoslovanskem vprašanju, da bo mogel ponovno poročati vladarju o svojih vtisih, in koncem koncev je hrvaška dežela preplavaljena od različnih žurnalistov, ki poizvedujejo in izprašujejo vse ljudi za njihovo mnenje o perečem našem vprašanju, sekcijske načelnike in branjevke brez razlike, da polnijo predale svojih listov z „najnovjšimi vestmi“.

Očividno je, da je zavlada povsod velika nervoznost in taka nervoznost nam potrjuje vedno, da se nekaj kuha. Toda kaj se godi, ne ve nihče prav. Zato mi samo bilježimo, kaj se govori in piše, potem bomo pa poskusili izluščiti iz debelih lupin skromno jedro.

Na Dunaju je bil v avdijenci pri vladarju general Sarkotič, načelnik bosanske deželne vlade. Ta je izjavil, „da bo pri reševanju jugoslovanskega vprašanja dal take nasvete (kroni), ki odgovarjajo njegovemu razumevanju in poznanju prizadetih dežel in narodov, njegovemu izkustvu in njegovim občutkom napram narodu, kateremu pripada. Konečne besede pa nimam.“

Ugotavljamo, da je Sarkotič visok general in Hrvat. Na ti dve okolnosti moramo opozoriti, ker sledi iz njih marsikaj. Kot general bo imel pri vladarju veljavno besedo, katero bo gotovo zastavil kot Hrvat v prilog Hrvatom, ne pa Srbom. On bo gotovo dal take nasvete, da srbski element ne bi nadvladoval v bodočih združenih hrvaških deželah.

Bosno in Hercegovino upravlja skupni finančni minister. To mesto je bilo dolgo nezasedeno. Zadnji čas je pa postal minister nam znani g. dr. Spitzmüller. Ta je rekel v svojem nastopnem govoru: „Narodnostni element ne sme nadvladovati vseh drugih, ki so v državnem življenju tudi merodajni. Med temi pride v poštev posebno dinastija.“ Če se sponinjamo, da hoče velikosrbska propaganda narodno ujedinjenje pod srbsko dinastijo, potem nam bo Spitzmüllerjev poudarek razumljiv.

On bo moral in mogel zastopati samo stališče, da se je treba ozirati pri rešitvi našega vprašanja v prvi vrsti na Hrvate, ker so ti največja opora habsburške monarhije na avstrijskem jugu.

Izjava bivšega ogrskega finančnega ministra Lukacsa nas potrjuje v tem naziranju.

Lukacs je v neki izjavi ostro obsodil zloglasni sistem Khuenov, ki se je opiral samo na Srbe.

Toliko bi torej lahko rekli za gotovo, da se bliža doba, ko bodo na Hrvaškem imeli nekaj besede tudi Hrvatje.

Najbolj važno je pa potovanje grofa Tisze. Grof Tisza je silno energičen človek, brutalen in silovit. Pri vsem tem pa velik Madjar. Če bo on vladarju dajal nasvete, potem je gotovo, da bode nasvetoval kakoršnokoli združenje hrvaških dežel pod ogrsko, ne pa pod avstrijsko krono. Tudi Dalmacijo naj bi Avstrija odstopila Ogrom, zato pa bi Avstrija dobila gotove gospodarske ugodnosti v hrvaških deželah. Ali bodo združili Bosno in Dalmacijo s hrvaško banovino, ki bi bila odvisna od ogrske vlade, ali bodo ustanovili poseben „banat“ bosanski z Dalmacijo, o tem še ni nič gotovega. To vprašanje pa ni glavno; najpomembnejše pa je to, da pridejo vse hrvaške dežele pod Ogrce.

Če bi mir torej zopet prinesel nazaj srbsko kraljestvo, bi bili Jugoslovani razdeljeni tako: Bolgari bi imeli svoje kraljestvo, del Srbov bi imel svoje kraljestvo, del Srbov in Hrvatje bi živeli pod ogrsko krono in uživali gotovo avtonomijo (izvzemši Srbe v Banatu) mi Slovenci bi pa ostali pod avstrijsko vlado in dobili po zaslugi naših modernih politikov ali vse, ali pa — nič!

Ogrski list „A Nap“ ve povedati, da so pričeli reševati naše vprašanje na izrecno željo vladarjevo.

Naš cesar se dobro zaveda, kako velikega pomena za dosego vnanjega miru bi bila taka pretfiredba njegove države, da bi se vsi narodi čutili srečne in zadovoljne v njej. Potem se ne bi mogla antanta več sklicevati na nezadovoljnost narodov v monarhiji.

Začeli so z reformo na našem jugu, kar nam dokazuje, da je naše vprašanje eno najvažnejših. Zato morajo pa državniki, katerim je cesar poveril to veliko nalogo, da napravijo pri nas red, gledati res na to, da bodo izpolnili svojo nalogo kolikor mogoče zadovoljivo. Kolikor prej in kolikor boljše bo naše vprašanje rešeno, toliko prej bomo prišli do splošnega miru.

Politični pregled.

Najvažnejši politični dogodek prošlega tedna je mirovna nota, katero je razposlal avstrijski vnanji minister grof Burian preko nevtralnih držav na antantne vlade, v kateri vabi zastopnike vojskujočih se držav na sestanek v kakem nevtralnem kraju, da se razgovore o podlagah bodočega miru. Razgovori naj bi bili čisto neobvezni, vojska naj bi trajala dalje, ampak polagoma bi se le našla podlaga, na kateri bi se dalo začeti prava mirovna pogajanja. Velika večina našega in nevtralnega časopisja pravi sicer, da upanje na uspeh ni posebno veliko, ker je antanta danes še vedno pijana zmage na zapadu in hoče doseči na vsak način popolno vojaško zmago, a popolnoma brezupen pa položaj tudi še ni. Na Francoskem se bo v parlamentu gotovo vnela o mirovni ponudbi živahna debata, ker jo bodo zahtevali socialisti, ki so tam precej močni. Na Angleškem bodo imeli kmalu nove volitve in gotovo bo naša mirovna ponudba tudi tam zbirala okrog sebe vse prijatelje spozumnega miru. Tretjič ima nota moralno zaslombo v dejstvu, da se omejuje izrečno samo na obrambo, ne zagovarja pa nikakih osvojevalnih ciljev.

Vprašanje je seveda, če bodo ti činitelji tako močni, oziroma če bodo postali tako močni, da bi nota dosegla neposreden uspeh.

Če se bo pa vojska med razgovori nadaljevala, je pa prav lahko mogoče, da se vojaški položaj prav znatno izpremeni, kar bi seveda tudi na mirovna pogajanja odločilno vplivalo. Po našem mnenju se bo vojska še nekaj časa nadaljevala.

Lahi so se odločili za veliko ofenzivo, ki se je te dni začela. Pravijo, da se vrše za to ofenzivo v laškem zaledju velike priprave, iz česar bi se dalo sklepati, da jo nameravajo dolgo časa vzdrževati, po francosko-angleškem vzoru na zapadu. Preveč zaupanja pa menda nimajo v svojo armado. Zato so se odločili, da priznajo jugoslovansko državo, kakor so jo priznali Angleži in Amerikanci, in da takoj ustanove jugoslovansko legijo. S tem hočejo doseči dvoje: prvič hočejo pokazati Amerikancem, da soglašala laška politika z demokratiškimi načeli, kakor jih oznanjujejo Amerikanci, in na ta način si hočejo zagotoviti kar največjo ameriško pomoč, na drugi strani pa hočejo privabiti k sebi v svojo „jugoslovansko“ legijo veliko število slovenskih in hrvaških vojakov, da bi se ti bojevali na strani Lahov zoper nas. Kakor je pa videti iz laških uradnih izjav, je laško upanje na slovenske in hrvaške dezertarje prav majhno, ker vedo, da so slovenski in hrvaški vojaki preveliki sovražniki Lahov in prezvesti cesarju in domovini, da bi prelomili kar meni nič tebi nič svojo prisego. Laški račun se ne bo obnesel. Potem pa upajo, da bodo s „pripoznanjem“ jugoslovanske države kalili vodo med nami v zaledju. Tudi ta račun je račun brez kličmarja.

Na našem jugu se pripravljajo veliki dogodki. Dunajska in ogrska vlada sta uvideli, da je treba napraviti na jugu države red, ker tako, kakor gre sedaj, ne more več dolgo iti dalje. Ogrski in dunajski državniki imajo vedno posvetovanja, grof Tisza sam je potoval po Hrvaškem in po Bosni, da stopi v stik z merodajnimi osebami, nakar bo poročal cesarju o svojih opazovanjih. Gre se Ogrcem v prvi vrsti za Bosno in Hercegovino. Ogrska vlada zahteva, da pripadeta ti dve deželi Ogrcem, na Dunaju bi pa zopet radi videli „hrvaški kurz.“ Hrvaškega kurza, torej vlade, ki bi zadovoljila v prvi vrsti Hrvatov, bržčas ne bo, ampak prišel bo kurz „močne roke“; to se pravi, da bodo vladali Mažari, pa naj se potem združita Bosna in Hercegovina neposredno z Ogrsko, ali pa naj se združita z Ogrsko preko Hrvaške. Rezultat bo vedno isti i gospodar bo ogrski magnat.

Tudi pri nas se že čuti „močna roka“, kar nam kaže odstavitev dveh realčnih ravnateljev. Pri tej priliki si ne moremo kaj, da ne bi opozorili na dejstvo, da Slovenci nimamo ne ene slovenske realke. To pa zaradi tega ne, ker nimamo zato potrebnega posloplja! Če bi naši poslanci ne bili zveze z vlado popolnoma pretrgali, bi se dalo prej kaj doseči tudi v tem oziru, kakor z vednim zanikanjem. Slovenska realka bi majniški deklaraciji ravno tako malo škodilo kakor slovensko nadsodišče v Ljubljani, katero so nam ponujali, pa ga še danes ni.

Na Češkem bodo razdelili upravno komisijo na nemški in češki del. Mi Nemcem nismo nevošljivi, če dobe kaj, kar in kedar in kjer jim kaj gre. Kako je pa na Štajerskem? Delitev Štajerske v dva upravna dela je stara zahteva Slovencev, a do danes ni slišati ničesar o nji, da bi se uresničila. Tudi ta zahteva je taka, da bi majniški deklaraciji ne bi bila škodila prav nič, če bi jo bili dosegli naši zastopniki. Ker pa odklanjajo vsako zvezo z vlado, zato so tudi rezultati tako obilni! Če bomo čakali samo na pomoč od drugod, bomo dolgo čakali! Boljše bi bilo, če bi ti ustvarjali sami pametno in dobro podlago za svoj bodoči razvoj v državi.

Dnevne vesti.

Ni vse tako, kakor bi moralo biti. „Slovenski Narod“ toži: Neki severni Sloven, ki je imel dalj časa opazovati Ljubljano, jo opisuje tako-le: „Presenetilo me je, ko sem prišel v Ljubljano in se zapisal v ljudsko knjižnico na . . . da je bil imenik te knjižnice več nego na polovico napolnjen z naslovi nemških romanov in da se je ljubezen do hrvaške knjige kazala le kot ena dvajsetina ljubezni do nemške. Kolikor sem mogel povzeti pri svojih lastnih posetih v tej knjižnici, se mi zdi, da je poraba hrvaških knjig še manjša nego ena dvajsetina porabe nemških. In kako je v zasebnih knjižnicah slovenskih rodbin? Poznam dobro lektura mnogih ljubljanskih gospodičen. Ko so se ves teden načitale dragih oficirskih romanov, gredo v nedeljo na kak slovenski večer in so celo navdušene za Jugoslavijo. A Bože čuvaj, da bi radi te Jugoslavije vrgle nemške (NB. slabe!) knjige iz rok in se malo, prav malo trudile čitati srbohrvaški. Niti te malenkosti ne bi storile za Jugoslavijo! Samo petje in vikanje, kvečjemu še kaka trobojnica in noša! Tako ne gre! Jugoslavija mora najti hiše očiščene, neoskrnjene po tujem duhu, srca čista, prosta vseh narodnih grehov.“

Dodatek k dopisom plemenitega Šukljeja. Piše se nam: Ko sem bil še majhen deček ter se igral z drugimi otroci ob Ljubljani, tedaj se spominjam, da je neki hudo mušni ključavničar dal svojemu psičku ime: Šuklje, ker je bil — tedaj še neplemeniti — Šuklje urednik vladnega nemškutarskega ljubljanskega lista. Mi nezreli otroci smo klicali psičku: Šuklje, dotični ključavničar pa je bil obsojen zaradi razžaljenja časti. Tedaj je bilo ime Šuklje najbolj sramotno za celo Ljubljano. Na to epizodo se spominjam, ko prebiram članke sedaj plemenitega Šukljeja. Če pogledam nazaj do tistih otroških let, težko najdem vse politične izraze, kaj je že — zdaj plemeniti — Šuklje vse bil. Vladen mož, navdušen Slovenec, svobodomislec kot njegov sin, liberalec, konservativec in nazadnje klerikalec. Ali sem kakšen titel izpustil? Bojim se. Ne pozabem pa mi ostane še prizor, ko je g. pl. Šuklje zahteval od ljubljanskega policijskega stražnika, da ga mora pozdraviti, ker je on deželni glavar — ter ga zato — „herštelal“. Natančno poročilo o tem je takrat prinesel „Slovenec“, pardon „Slovenski Narod“. Ampak, ker tudi norec včasih resnico govori, zato so se mi silno dopadle besede pl. Šukljeja o dr. Šusteršiču: Sila prekanjen in lokav, mojster v parlamentarni taktiki in nad vse izveden v političnih intrigah, ter znal si pridobiti v siromašnem razcepljenem parlamentu veljavo, kakor nikoli pred njim noben slovenski poslanec. Ministri so ga imeli za nevarnega nasprotnika ter vsled tega ga niso marali dražiti. Stürgkha je strahoval, slabotni bivši deželni predsednik kranjski pa je kar strepetal pred njegovo duhovito impertinentnostjo“ itd. Ko sem to čital iz peresa pl. Šukljeja o dr. Šusteršiču, sem si mislil no: Die schlechten Früchte sind es nicht, an denen die Wespen nagen. Ampak eno je pozabil povedati pl. Šuklje, da je bil dr. Šusteršič vedno z našim, on sam pa večni politični kameleon. Sicer pa upam, da dobi pl. Šuklje še vse lupe lastnosti, ko postane — deželni komisar.

Ljubljčan.

Pl. Šuklje je zašel med bogove. Pravzaprav se res ne spleča, da bi se pečali z osebo predobro znanega Šukljeja. Ker pa otrok, če je preveč nadležen, mora dobiti po roki, zato naj tudi Šukljejeva otročarija in zlobnost dobi svoj odgovor. Šuklje v svoji osivelosti podaja na sebi zopet dokaz, da človek v visoki starosti postaja že kar

otročji, zato se pl. Šuklje igra po otročje s svojimi sedmerimi članki ter bogati gradivo za „Slovenca“, ki piše zadnje mesece tako „olikano“ in tako „dostojno“. (Opomba: Toraj „kompromisna“ lista gospodov v odboru K. T. D. nima očitno nič upliva na cankarizem.) Prastarega dedeka v domači hiši mora vse ubogati, vse se mora tako goditi, kakor dedek hoče, drugače je pa ogenj v strehi. Gorje družini, ako dedeka dovolj ne časti in se mu ne klanja. — Podobno zahteva pl. Šuklje za sebe od g. deželnega glavarja dr. Šusteršiča in sedanjega deželnega odbora. Šukljeja morajo gospodje vprašati za svet. Šukljeja morajo ubogati. Kokor Šuklje godrma in gode, tako morajo plesati gospodje. Okrog pl. Šukljeja morajo gospodje klečeplaziti; vsemogočnega Šukljeja morajo po božje častiti, potem gospode ne bode zadela ognjena strela in otrovana pušica pl. Šukljeja — Jupitra tonans — dolenskega gromovnika. Še tisto trohico političnega spoštovanja, ki ga je še imel, je pl. Šuklje zapravil. V svojih „duhovitih“ člankih v „Slovenca“ je Šuklje dokazal, da se je povspel do „Kurenta“. Pl. Šuklje „plemenito“ piše v „Slovenca“ z dne 2. IX. 1918 o sedanjem dež. glavarju dr. Šusteršiču. Zatrjuje, da je dr. Šusteršič izgubil zaupanje naroda. Šuklje smelo trdi, da se nikoli na Kranjskem, da na celem Slovenskem, noben politik ni tako ljuto sovražen od naroda, kakor nekdanji njegov razvajenec, sedanji deželni glavar Kranjski itd. itd. Tako „plemenito“ zna pisati pl. Šuklje. — Primerjajmo sedaj Kurentov album, ki sta ga uredila Branimir Kozinc in V. M. Zalar. V njem je tiskana pesem: „Vesela elegija“ ali „dr. Šusteršičeve glorijske konce.“ Pesem se glasi:

V Ljubljani hiša mi stoji
„deželni dvorec“ prav'jo ji.
Tam paša Šusteršič živi.
... sledi 16 kitic in zadnja slove:
O Šusteršič, o Šusteršič
vsa tvoja glori'ja je šla v nič —
tvoj delež je zdaj — pasji bič.

Toraj pl. Šuklje je enak Kurentu. Pl. Šuklje je zašel med bogove. Ali se pl. Šuklje še spominja, katero lastnost so pripisovali paganskemu bogu Jan-u? O njem se bere, da je imel dva obraza. Ali se pl. Šuklje do cela spominja o svojem političnem življenju, kakšne politične obraze, politične barve je imel dolenski gromovnik? Mi se še živo spominjamo, da pl. Šukljeja vidimo v vseh političnih strankah, kožor je njemu začasno bolj kazalo. Toraj pl. Šuklje posnema boga Janus-a z dvojnimi obrazom. Pl. Šuklje je zašel med bogove. Opomnimo g. pl. Šukljeja, da zdravniki konstatirajo, da je marasmus senilis vzrok smrti. Politični marasmus je povod politične smrti. Pred smrtjo se je pa dobro spokoriti. Prva pot h pokori je ponižanje. Pl. Šuklje, ki je na stara leta zašel med bogove, naj se poniža ter išče poduka pri drugih, n. pr. pri odkritem g. dež. posl. dr. Iv. Tavčarju, ki se je pri pozdravu J. D. S. tako-le izrazil: „Ali nespametno bi bilo misliti, da sta Šusteršič in Lampe v Slovincih brez moči, in kadar pride do prve važne volitve, izkazalo se bode, da morda — in najsi korakamo ločeno — premagamo nasprotnika le tedaj, če pojdeti naša in Slovenska ljudska stranka z združenimi silami v boj!“ (Primerjaj „Slovenski Narod“ stev. 144. iz dne 27. junija 1918.) Toraj, pl. g. Šuklje . . . Ali naj mari mislimo, da bodete pl. Šuklje, posnemali cesarja Tiberija, ki se je poslovil od tega sveta z besedami: „Mislim, da sem postal Bog.“ — Jaka, ne boš!

Krepko je očrtal Šukljeja dr. Tavčar l. 1905. Takrat je dr. Tavčar v „Slov. Narodu“ zapisal o Šukljeju: „Stari aligator se

spravi zopet na noge in spletkari po svoji stari navadi, ker drugače živeti ne more.“ — „Kakor on vedno na vsa usta nesramno laže.“ — „Njegova vsiljivost je brezmejna.“ — „Spoznali smo ga kot častihlepneža.“ — „Oholi dvorni svetnik, ki stranko za svoje osebne častilakomne namene izkorišča.“ — „Megalomanije Šukljevene moremo ozdraviti, pri Šukljeju postala je že preveč kronična. Možgani so se mu začeli najbrž mešati in dvomljivo mehčati, žalostni pojavi, nevra- stenični popadki. — „Za Šukljevo blebetavo ošabnost se svet toliko zmeni, kakor za lanski sneg.“ — Nato smo se zopet spomnili, ko smo brali v „Slovincu“ dolgovazne članke pl. Šukljeja, katerega je dr. Tavčar nazval „Don Kišot na Kamnu.“

Vzajemnost. Prebral sem zadnji uvodni članek in reči moram, da mi je bilo marsikaj všeč. Čujem, da prejme dopisnik odgovor. Ampak enega stavka pa nikdar ne podpišem. In ta se glasi: Ko bi vsi ravnali tako kakor nekateri, bi mi na zadnje ostali tako sami kakor duhovščina na Češkem, kjer nima katoliška stranka niti enega poslanca in nobenega pomena v javnosti. — Tako vzajemnost. Ampak — ta ne drži. Dopisnik ne pozna ne razmer na Češkem, še manj pa — duhovščine. Zakaj nima duhovščina na Češkem nobenega upliva. Ali morda zato, ker je premalo narodna? Morda pa ravno zato, ker je preveč narodna in premalo katoliška, ker je mnogim zaradi ljube narodnosti zveza z liberalci prvo, delo za vero in ljudstvo pa drugo. Vprašajte češke duhovnike na Slovenskem, ti nam bodo povedali resnico. Bil sem pred več leti neko nedeljo na Češkem v neki večji češki župniji. Ljudje so delali na polju, kot druge dni — to se mi je čudno zdelo. Pri sveti maši je bila cerkev zelo prazna. Popoldne smo bili Slovenci povabljeni na veselico v gostilno. Prišla sta župnik in kaplan, godba, ples. In prvi se je zavrtel gospod kaplan z brikim dekletom. To se nam je pa še bolj čudno zdelo. No, če se tako dela za narod, sem si mislil, potem ni čuda, da se jim ljudstvo odtuji. In ta duh hočejo pri nas mladini upeljati. Ali se ni vračala iz tistih manifestacijskih shodov naša mladina pozno v noč domov? In vmes Marijine hčerke? In poleg njih mladi gospodje? In zraven zagrizeni liberalci? In vseh oči so bile vprte v tistega, ki je ta direndaj po strani gledal in ga ni odobral. Ne, gospodje, če bomo tako delali za Jugoslavijo, bomo kmalu tam, kjer so že na Češkem. Nekdo.

Nekaj se mi čudno zdi, da tako počasi uspevajo prispevki za sklad S. L. S. kot bi se mošnjički na deželi zaprli! Gospodje so jeli spoznavati, da jih ta ljubljanska mladinska množica samo skubi, ker hoče imeti vsak svojo pisarno in seveda na narodove stroške komodno živeti. Pa ne bo šlo! Tisti časi, ko smo poslušali ljubljansko komando, so minuli. Pa bo prišlo še hujše! Le naj pridejo volitve! Pa bodo morali gospodje, ki zdaj zvonec nosijo na primer dr. Jež, Remec, sami romati od hiše, do hiše, ne pa samo po farovžu napraviti kompliment, kot n. pr. dr. Pogačnik, ki je djal: Jaz se pa z gospodom tikam, pa imam vse ljudstvo za seboj. Tisti časi so minuli.

To so značaj! Liberalni učitelji so tik pred lepo dva milijonsko doklado sprejeli krščansko podlago za poduk v šoli. To je lepo. Ampak liberalno učiteljstvo je pa sprejelo svobodomiselni program liberalne jugoslovanske demokratske stranke zunaj šole, po katerem je vera samo naraven činitelj. Toraj v šoli krščanska podlaga — zunaj šole brez podlage. To je doslednost!

Ugovor. Večkrat se sliši: Starini nimajo ljudstva za seboj, noben jih ne mara. Saj ni res! Ljudstvo ne sodi po tem du-

hovnika, kako vpije, ampak k a k o dela za narod, oziroma k o l i k o je že storil za ljudstvo. Duhovnika sodijo po življenju! Če je duhovnik uzoren, skrben oče svojih ovčic, mu bo sledilo, ga ubogalo, pa naj bo starin — ali mladin. Eno pa naše ljudstvo silno dobro vidi: Zakaj so navadno največji nasprotniki župnikovi naenkrat najboljši prijatelji kaplanovi. In ljudstvo sodi: To ne bo dobro. Vox populi!

Da se ne pozabl, od kedaj in od kod ta duh. Bil je predzadnji občni zbor Kat. tisk. društva avgusta 1914. Ko se je kritiziral „Slovenec“, Domoljub itd., vpraša župnik Avsec, kako da se je v Kat. tiskarni tiskal Anzengruberjev „Krivoprisežnik“, ki ima popolno protikatoliško tendenco in še druge grehe, in kako da se ta igra teden za tednom priporoča za naše ljudske odre. Prelat Kalan odgovori: G. župnik prečrno vidi: saj so gospodje v Ljubljani pregledali rokopis in nič hudega našli. Župnik A. se oglasi še enkrat, da utemelji svojo sodbo: „Glavni junak“ te ljudske igre je kmet, ki moli križev pot in rožni venec, v cerkev hodi v prvo klop, daje za štiftane maše, ob enem s krivo prisego spravi otroke svojega ranjkega brata ob dom in ob grunt. Toraj pobožni kristjani (kmetje) so lumpi. Da se ta tendenca še bolj vidi, je v igri ženska, ki se ne boji ne Boga ne hudiča, ne gre nikdar k maši, pa je dobrotnica vseh revčkov v okolici. Poleg tega so še v igri take manire, ki jih ne smemo pustiti na Kranjsko: v enem prizoru pridejo ponoči trije povrsti k dekletu v sobo skozi okno“. Gospodje, okoli trideset jih je bilo na tistem občnem zboru, so gledali in niso vedeli, ali bi verjeli ali ne. Pa se oglasi dr. Izidor Cankar dobesedno: No če se bo predstavljala ta igra na slovenskih odrih, saj se ta prizor lahko izpremeni, da ne hodijo skozi okno ampak skozi vrata“. „Skozi vrata pa žiher?“ se oglasi starejši gospod in izproži splošno veselost“. Zmaga se obrne na župnikovo stran. G. direktor Gnidovec pa pove: V Št. Vidu so se tudi učili te igre, pa so sprevidele, da ni za naše ljudstvo, da pa ne bo vsa priprava zastoj, so rekli: igrali jo bomo, enkrat, pa samo za odraščene“. Seveda se noben slov. kat. časopis ni upal povedati, kakošna je ta igra (tudi predstava je pod ničlo) in da je Anzengruber postal mogoč iz čez noč sloveč, ko je spisal in so predstavljali 5. nov. 1870 v Theater an der Wien igro „Der Pfarrer von Kirchfeld“ v kateri je naslikal liberalnega župnika žrtvovanje in blagost. „Ubogi komedijant, ki je prej šest let samo pomagal komedije predstavljati, je zdaj sam komedije pisal, posegel, v življenje svojega časa in postal Wortführer in boju, ki je takrat divjal v avstrijski javnosti“ tako nemški uvod k tej igri! Po tistem občnem zboru pa je dr. Izidor Cankar v manjši družbi dokazoval, da je to prva v slov. jeziku tiskana ljudska, ob enem umetniška igra, da igre, ki so se doslej tiskale v Kat. tiskarni so bile le pofel in igrača in da se bomo morali starejši privaditi novega mladega duha . . .

Kongrua. Iz cele države se slišijo bridke pritožbe radi odlašanja izplačil prejemkov po novi ureditvi kongrua. Posebno s Češkega in Nižje Avstrijske odmevajo prv ostre besede. V dokaz hočemo navesti nekega dunajskega duhovnika, ki je poslal „Reichsposti“ kot satiro nasljednji „praktičen koledar za upravičence prejemkov kongrua“: od pripadnega roka naprej štejem tričetrt leta, od razglasene postave pol leta, od izdane izvršilne naredbe en četrt leta. Odprto je še vprašanje o dnevu dejanskega izplačila. Mnenja o tem gredo daleč narazen. Eni — sangviniki — računajo že mesec vedno z naslednjim prvim, flegmatiki upajo ob srebrnem jubileju te postave, torej skoro

le še v 24 letih, na spolnitev vročih željkoleriki menijo, da bodo naloženi prejemki obrestonosno in na obresti od obresti, da bodo potem kar naenkrat dobili glavnico, ki jim bo odvzela vse skrbi, če bodo takrat sploh še kakih imeli. Melanholiki, končno so misli, da je zastoj vse čakanje. Patrijoti so hoteli v hvaležnosti z delom svojih višjih prejemkov podpisati vojno posojilo, vendar jim tega še ni mogoče. Na pastoralni konferenci v Feldsbergu na Nižjem Avstrijskem pa je bil sklenjen sledeči predlog: „Pastoralna konferenca v Feldsbergu obžaluje, da mora opozoriti merodajne kroge na resne posledice, katere morajo nastati iz obubožanja stiskotrpečega duhovništva, ako se bode odlašalo izplačilo povišanja kongrua do onega časa, ko bo kupna moč denarja enaka ničli, in prosi visokočastiti kn. šk. ordinarijat najnujnejše, da nastopi za takojšnje izplačilo zdavnaj dovoljenih zneskov z ravnostjo odločnostjo, s katero navadno dosežejo prijatelji učiteljstva njegove zahteve.“ — Prav taka gori opisana breobzirnost je tudi na Kranjskem. Razen upokojencem in ljubljanskim kanonikom, katerim so bili nakazani povišani prejemki s prvim avgustom, ni duha ne sluha o kakem izplačilu. Seveda, kdor pozna polževega vladnega in uradnega „šimelna“, ki vlačil za več let nazaj še nerešene fasije po zaprašenih predalih raznih pisarn, se ne bo čudil, da se socialno brezmiselnemu Birokraciju tudi sedaj ne mudi in bi najraje če naprej smrčal v brezdolju. Proti brezobzirnosti pa pomaga le brezobzirnost: vigilantiibus et poscentibus iura! Sicer smo pa radovedni, ako se dne 1. oktobra ne bodo izplačale, — po ministrskih naredbah z dne 11. sept. tekočega leta, ki stopijo v veljavo s 1. oktobrom, — znova povišane draginjske doklade tudi državnim uradnikom.

Veliko krščansko tiskovno podjetje. V kratkem izide na Dunaju krščanski tednik za kulturo, politiko in narodno gospodarstvo „Die Monarchie“ (Monarhija). Že delj časa so čutili krščanski krogi potrebo po tedniku, ki ne bi služil krajevnim interesom, ki bi pa zasledoval cilj, obstoječim krščanskim dnevnikom in krajevnim tednikom služiti kot dopolnilo in razpravljati gotova politična, kulturna in gospodarska vprašanja z višjega filozofičnega vidika, kot pa je to mogoče v okvirju dnevnikov in krajevnih tednikov. Raditega sta načelnik založništva „Tyrolia“ in oni založniške družbe „Phönix“ sklenila, združiti stremljenja, ki se pojavljajo že dalj časa v krščanskih krogih, za ustanovitvijo takega tednika. Državni poslanec dr. Emil Schöpfer je dal kot predsednik založništva „Tyrolia“ v zvezi s predsednikom „Phönixa“, grofom Otonom Harrach, iniciativo za ustanovitev časopisa „Die Monarchie“. Njegov glavni urednik bo slavno znani katoliški pisatelj dr. Josef Eberle. Kot avtor del „Großmacht Presse“, (Velemoč tiska), „Schönere Zukunft“ (Lepša bodočnost), „Zertrümmert die Götzen!“ (Zdrobite malike!) in „Überwindung der Plutokratie“ (Zmaga nad plutokracijo) — daje čitateljem „Monarhije“ popolno poročilo, da bo urejen ta tednik v pravem krščansko-kulturnem duhu. Sourednika dr. O. Katann in dr. M. Maresch sta se udeleževala kot znamenita pisatelja in bosta z ostalim uredniškim osebjem posvetila svoje najboljše moči, da dvigneta tednik „Die Monarchie“ na višino krščanskega glasila, ki bo v čast krščanski publicistiki v Avstriji-Ogrski. „Die Monarchie“ noče zavzeti mesta dosedanjih tednikov, noče delati konkurence; njen namen je, delovati bolj sintetično in združujoče. Prizadevala si bo opozarjati na one politične kulturne in gospodarske probleme, k jih dnevno časopisje tolikokrat prezre ali

premalo poudarja. List se bo trudil, delovati v politični smeri kar moč spravlivo in pričujoča nasprotja med avstrijskimi katoliki ne še bolj poostri ampak po možnosti ublažiti. V kulturnem in gospodarskem pogledu pa bo skušala „Monarhija“ odkriti ono škodo, ki nevarno ogroža naše krščansko ljudstvo in našo državo. Ne smemo pozabiti, da skuša sovražna publicistika z vsemi sredstvi slepiti krščansko ljudstvo Avstrije in ga uničiti, in da se pojavljajo vedno nova glasila, ki so v službi ljudstvu sovražnega velekapitalizma in socialne demokracije in razpolagajo pri tem s zelo obširno tiskovno propagando, ki jo omogoča veliki bančni kapital, ki je za temi nekrščanskimi tiskovnimi podjetji. Ali naj ostanejo Avstrijski katoliki nedelavni? Ravno zato je širjenje tednika „Die Monarchie“ važna naloga vseh izobraženih krogov krščanskega ljudstva Avstrije-Ogrske.

49 državnozborskih mandatov praznih. Sedaj je 27 nenemških in 22 nemških državnozborskih mandatov izpraznjenih. Za razpis nadomestnih volitev agitirajo posebno Čehi. Umrlo je 32 poslancev, med njimi Povše, Žitnik, Krek. Vsled obsodbe so izgubili mandate sledeči poslanci: Grafenauer, Kramar, Rašin, I. Choc, Buřival, Vořna, Netolicky, Markov. Usmrčen je bil poslanec Battisti in mandate so odložili: Wastian, Mastalka, Schachinger. V inozemstvo so pobegnili: Masaryk, Dürich, Gregorin, Piatto in Candussi.

Moštvo letnika 1869, torej vsi, ki so stari 49 let, morajo biti odpuščeni iz vojaške službe do 31. decembra letošnjega leta. Kmete in kmečke delavce, ki imajo pravo na poljedelski dopust, so že odpustili.

Krava požrla konja. Posesnik „pri Petrovcu“ po domače v Bašlju pri Kranju je prodal konja za 13.000 K. Denarnico je imel v žepu svoje suknje. Šel je pobirat češplje. Med pobiranjem mu je padla denarnica iz žepa, prišla je za njim krava in požrla denarnico z lepo svoto 13.000 K, ki jih je bil Petrovc dobil za svoja konjička.

Radi tihotapljenja masti iz Hrvatske v Avstrijo na ponarejene izvoznice, se je vršila v Zagrebu, kakor znano, kazenska razprava proti trgovcu Nikoli Makarju in 5 drugim soobtožencem. Razprava je trajala tri dni in se je končala z oprostivjo obtožencev. Državni pravdnik je podal ničnostno pritožbo. Dva obtoženca sta bila takoj spuščena na svobodo. Makar bo spuščen te dni, ko se določi zanj kavcija.

Gospodarske vesti.

All so vojni dobički kmetijstva čisti dobiček? Dan na dan se sliši govoriti in tudi časopisje v veliki množini vedno pogreva, da so kmetovalci napravili velike čiste dobičke, in to med vojno baje brez vsacega truda; kmetu se predbaciva, da je poplačal svoje dolgove, da je po hranilnicah nako-pičil tisoče in tisoče, da ima doma polne skrinje denarja, da kar plava v njem in celo za svoje hčere kupuje kožuhovino, umetno pohištvo za svoje bajte, ne da bi veliko spraševal, ali dotični kos stane 10 ali 1500 K. Take vesti, ki izvirajo iz duševne revščine ali zlobe, se zadnje čase zelo pogosto slišijo in berejo. Umestno je torej, da si to vprašanje ogledamo nekoliko natančneje. — Res je, da so se cene za kmetijske pridelke med vojno dvignile, toda nikakor ne v taki meri, kakor drugi predmeti, ktere mora kmetovalec kupovati. Res je tudi to, da je imel kmet med vojno večje denarne prejme; toda ti večji prejemi nikakor niso njegov dohodek ali celo čisti donos. Kaj pa je čisti donos? Če od kosmatega donosa odbijemo gospodarske stroške, se imenuje

potem morebitni ostanek čisti donos. Vse to, kar kmet med letom pošlje na trg ali na kak drug način proda, tvori kosmati donos. Kosmati donos ni torej čisti donos. Če mora kmet oddati jedno glavo živine iz hleva in za to žival prejeti denar res nese v hranilnico, vendar ni postal kmet za izkupljeni znesek bogatejši. Ravno tako je tudi, če proda kmet kak kos zemljišča. Ima potem sicer več denarja, ima pa tudi manjši gospodarski kapital. Če kmet, kakor n. pr. sedaj v vojni ne more gnojiti svojega polja, hiše in gospodarskih poslopij popravljati, orodja in strojev držati v pravem stanju, mu sicer preostaja gospodarski prebitek, ki pa ni čisti donos, ampak vsebuje ta znesek precejšnjo in v svojih posledicah kočljivo pomanjšanje vrednosti. K temu pa še pride: Vsled prepovedi živino krmiti z žitom in krompirjem, ne more živine ne prešičev izpitati. Ko je zmanjkalo pitane živine, so začeli rekvirirati plemensko in vprežno živino; kmetje so zopet dobili denar, mogli so z izkupičkom za plemeno in vprežno živino poplačati več dolgov in morda nekaj dejati še v hranilnico; toda ta denar zopet ni čisti donos, kajti stanje živine se je po številu in po kakovosti poslabšalo tako, da bo šele bodoči kmečki rod doživel, da bo živinoreja v takem stanju, kakor je bila pred vojno. Pomnoženi kmetovi dohodki torej nikakor niso vojni dobički. — Toda kmet ni samo producent, ampak tudi konsument in mora kot tak plačevati visoke cene za vse kmečke potrebščine. Kakšne cene so pa to, ktere mora plačevati kmet za svoje potrebščine, ktere kupuje, je naravnost nezaslišano. Te naravnost nezaslišane cene so pa tudi živ dokaz, kako brezprimerno se je življenje kmečke družine ozir. izvrševanje gospodarstva med vojno podražilo. Večje kmetove dohodke požro večji stroški za nabavo predmetov, ki jih rabi za se in za svojo kmetijo. Vojni dohodki nikakor torej niso čisti donos, vsaj pri kmetu ne...

Kako se pri nas z bankovci gospodar! Ministerski predsednik baron Hussarek je dejal v finančnem odseku 10. t. m., da je naše gospodarstvo z bankovci tako, da ga čuti vsak brez razlike; tako gospodarstvo se mora nehati, ker sicer se bodo razmere neprestano slabšale. — In res je tako. Naše finančno gospodarstvo je dospelo na mrtvo točko. Naši vladni možje so fatalisti; fatalizem pa vodi do brezdelne udarnosti v usodo ali pa do nespametne predrznosti. Pri nas je menda to oboje. Stiri leta so potekla, ne da bi bil kdo energično začel delati na našem finančnem stanju. Prihodnje zasedanje državnega zbora naj pa prinese vsaj delno finančno reformo. Nespametna drznost se pa kaže v tem, ker se je dalo natisniti tako ogromno število bankovcev. Leta 1913 je bilo v prometu bankovcev za 2.200 milijonov kron, danes pa za 25.000 milijonov kron. Bankovci so se torej pomnožili za 22.800 milijonov kron, poprečno na mesec za 456 milijonov kron. V državni tiskarni za bankovce je zaposlenih 1000 delavcev, ki delajo v dveh oddelkih od 8. ure zjutraj do 3. ure popoldne in 4. ure popoldne do 11. ure zvečer. — V zadnjem času se je tiskalo vsak mesec za 1 milijardo novih bankovcev. Pred vojno je znašal naš državni dolg 13 milijard kron, ki se je med vojno pomnožil za 73 milijard, kar znaša 661 odstotkov. Samo obresti od tega dolga znašajo danes 2.500 milijonov kron, kar je ena petina vsega našega dolga pred vojno. To so gotovo take številke, da morajo vzbujati pomisleke. V prvih letih vojne se je naraščanje bankovcev še dalo prenašati; zadnje leto pa so se bankovci vsak mesec pomnožili za 1176 milijonov kron. — Vprašanje je torej, v koliko so z zlatom krite te velikanske

svote bankovcev. Pred vojno je bil papirnat denar krit s 40 odstotki, danes pa znaša kritje le še 1:8 odstotka, tako da je pokrit vsak bankovec z zlatom v vrednosti 1 kro- no 80 vinarjev. — Letos bodo nakovali 200.000 zlatnikov po 20 kron, 10 milijonov novcev po 20 v iz železa, 90 milijonov dvovinarnikov iz železa in 10 milijonov envinarnikov iz dvovinarnikov. Srebrnih kron se ne bo kovalo. — Kakšne pa so posledice tega brezumnega finančnega gospodarstva? Za svetovno gospodarstvo in tudi za ožji krog velja načelo o ponudbi in popraševanju. Če bodo bankovci še naprej tako naraščali, se bo zgodilo, kar zasebna produkcija iz raznih vzrokov neprstano pada, da bomo imeli veliko denarja, pa malo blaga. Popraševanje po blagu bo zelo živahno, vsled česar se bo za blago ponujalo tudi več denarja; s tem pa izgublja denar vrednost, blago pa postaja vedno dražji. Izguba vrednosti denarja povzroča draginjo in uspeh vojnih posojil postane dvomljiv. Ker pa rabi država za nadaljevanje vojne vsak dan milijon, ji ne preostaja drugega, kakor da tiska bankovce. — Zadnja ura bije tedaj, da se izvrši finančna reforma. Ta davčna reforma bo zarezala globoke brazde v gospodarsko življenje vsacega posameznika, toda zgoditi se mora, ker je sicer rešitev izključena.

Nad 7000 milijonov kron zasluženih pri tihotapski kupčiji z usnjem. „Grazer Volksblatt“ prinaša pod tem naslovom sledeče zanimive podatke poljskega poslanca inženerja Angermanna o oderuških dobičkih, ki jih je donesla tihotapska kupčija z usnjem. Centrala za usnje je prejela leta 1917. 1.100.000 govejih kož in 100.000 konjskih kož v strojilo. Ker se da napraviti iz ene kože 50 parov podplatov, tedaj bi se dalo narediti iz vseh kož 60 milijonov parov podplatov. Če računamo za vojaško potrebo 24 milijonov parov podplatov, tedaj še vedno ostane za civilno prebivalstvo 36 milijonov parov podplatov. Kje je to usnje, ker ne morejo ljudje pri najboljši volji kupiti nobenih podplatov? Jasno, da v skladiščih tihotapskih kupcev. — Koliko pa so zaslužili ti oderuhi? Posl. Angermann je napravil sledeči račun: Leta 1917. je podala centrala za usnje 1.200.000 kož. 1 koža da 15 kg podplatov, tedaj je bilo izdelanih 18 milijonov kg podplatov. Če računamo polovico za vojaštvo, ostane za civilne ljudi še vedno 9 milijonov kg. Centrala za usnje prodaja podplate kg po 13 do 20 K; v tihotapski kupčiji pa se prodaja kg v zahodnih krajih države po 150 K, na vzhodu pa po 300 K. Oderuški tihotapski kupčevalci zaslužijo tedaj povprečno 250 K manj 20 K, torej imajo pri kilogramu približno 200 K. To znese pri količini 9 milijonov kilogramov v letu 1917. okroglo 1:8 milijard. Te razmere pa trajajo že 4 leta, tedaj se izkaže dobiček 7:2 milijard kron. Četudi je ta svota le približno izračunana, vendar kaže, za kake gorostasne zneske je prebivalstvo brez potrebe osleparjeno. Posl. Angermann je zahteval končno, naj poseže vmes državno pravdnništvo radi tega strašanskega oderuštva v tihotapski kupčiji z usnjem. — Mi pristavljamo: državno pravdnništvo naj se le zgane, a zdi se nam, da se bo — post festum. Tudi pri nas so cene kg do 300 K. Tako veliko pa tudi ni ostalo usnja za civilno prebivalstvo, ker so ga večina porabili za vojaštvo. Nagrajili so čevljev in vojaška uprava je delala z zalogami, kot svinja z mehomi. Brezvestni vojaki pa so jih na fronti celo metali proč, še popolnoma dobre, ne samo na begu, tudi v jarkih, kjer gnjujejo v blatu, civilisti pa bomo hodili kmalu bos po blatu. —

Živinoreja v nevarnosti. Dunajski strokovni list „Wiener Landwirtschaftliche

Zeitung" piše, da se ne sme računati škode in izgube pri živini samo glede na težo in število živine, ampak tudi glede na vrednost za gospodarstvo. Na podlagi take statistike je izgubila v nekaterih čeških okrajih živinoreja od leta 1914 do 1917 na vrednosti za gospodarstvo 39—59 odstotkov, glede na število 31—51 odstotkov in glede na težo 26—46 odstotkov. Izguba na teži je najmanjša, ker so rekvirirali bolj mlado in lahko žival kakor težko. Izguba na kakovosti pa dosega ponekod strašno število 60 odstotkov.

Žganje na Ogrskem. Na Ogrskem bodo skuhalo letos 850 tisoč hektolitrov žganja. Ker pobira država od žganja velikanski davek, namreč 1650 kron za hektoliter, bo dobila na davkih poldrugo milijardo kron. Žganje bodo kuhali tudi iz koruze. Mi v Avstriji bomo jedli pa brčkone otrobe.

Lepl dobički vojne industrije. V mestu Steyr obstoji velika tvornica za izdelavo orožja, v prvi vrsti pušk. Tvornica je last akcijske družbe, ki razpolaga z akcijskim kapitalom 15 milijonov kron. Družba je pa zaslužila, kakor kaže njena zadnja bilanca, v zadnjem letu 14 milijonov čistega dobička! Kje je kmet, kateremu nese 20 tisoč kron vredno posestvo na leto ravno toliko čistega dohodka po odbitju vseh stroškov? Državna uprava pa lovi davke pri kruhu, sladkorju in cvičku! Davka je plačala ta družba po njenih izkazih beri in reci: en cel milijon kron! Mi pravimo, da tisti, ki zasluži 14 milijonov čisto, prav lahko plača 10 ali pa 12 milijonov, pa bo še vedno imel dovolj.

Kljuke bodo pobirali. Ker potrebuje armada veliko bakra za izdelovanje municije, primanjkljaj za leto 1919 pa še ni pokrit, bodo pobirali kljuke iz medi (mesinga). Najprej bodo pobrali kljuke na javnih splotjih, potem po večjih in manjših mestih, nazadnje pa po deželi. Namesto medinastih bodo dajali nadomestne kljuke, katere že izdelujejo. Ključavnice bodo ostale, kakor so. Vsak mesec bodo izmenjali 200 do 300 tisoč kljuk. Dela bodo izvrševali ključavničarski mojstri. Nadomestne kljuke bodo deloma železne, deloma lesene.

Novo centralo bodo ustanovili na Dunaju in sicer za perutnino. Ta centrala bo prevzemala perutnino, v prvi vrsti gosi, ki prihajajo iz Ogrske in jih prodajala različnim prehranjevalnim napravam. Cena pitanih gosij je poskočila na 58 kron za kilo. Pet do šest kil težka gos velja torej 300-350 kron, torej toliko, kakor pred vojsko par slabih volov. Kakor hitro pa bo začela poslovati centrala, bodo gosi in kure še znatno — dražje! Ali jih pa ne bo nikjer več na nobenem trgu.

Ustanovitev velike kitajske družbe, ki bo imela monopol na izvoz in uvoz, naznanja pekinški uradni list. Družba, koje pravila so že potrjena, bo uvažala take stvari, za katere je treba vladnega dovoljenja, predvsem riž, železo, orožje, municijo ter ladijski in železniški material. Izšla je sicer določba, da smejo biti akcionarji le Kitajci, toda znano je, da je sestavil pravila japonski izredni poslanik Nichahara. Japonci bodo imeli v rokah tri petine, Kitajci dve petine akcij. — Izšla je tudi naredba, ki preprečuje izvoz usnja in bakra.

Mast v ročnih granatah. V Gradec je prišel vagon z ročnimi granatami, ki je bil namenjen za Deutsch-Landsberg. Vagon je spremljal poseben spremljevalec. Bistrim očem oblasti so se pa zdele granate sumljive in so jih zaplenili. Preiskava je dognala, da niso imele granate smrtnih snovi, ampak največjo življensko moč — mast.

Cene vina na Ogrskem znatno padle. Iz Budimpešte: Vsled strogega nastopanja ogrske vlade proti vinskim špekulantom so cene vina zadnje dni po vsem Ogrskem znatno padle. Neka akcijska družba v Marašvasarhelyju, ki je bila položila zadatja 200.000 K, je pustila, da je zadatje zapadlo vsled padlih cen.

Promet z našimi vjetniki v Rusiji. Vojno ministrstvo je sporazumno z obema trgovskima ministrstvom odredilo: Navadna pisma, dopisnice in pošiljatve daril se morejo pošiljati odslej avstro-ogrskim vojnim vjetnikom v Rusiji preko Nemčije. Istovrstne pošiljatve za vojne vjetnike so dopustne tudi v smeri iz Rusije.

Veliki rudniki platine odkriti. Amerikanski listi poročajo, da so v Alaski odkrili velika ležišča platine. Odposlali so zvedence, ki naj prouče, kako bi se dalo ta ležišča izrabiti.

100 kg riža zaplenila je policija v Welsu na železnici. Riž so dobili italijanski vjetniki iz domovine; prodali so ga tamkajšnjemu kantinerju, ki ga je potem prodal v Wels po 30 K za kg.

Verižna trgovina v etapnem ozemlju. Iz laškega Vidma se poroča: 7. t. m. so zagrabili dva narednika zaradi verižne trgovine. Pri hišni preiskavi so našli platno, sukno, svilo, itd., ter večjo množino avstrijskega denarja. Vse blago in denar so zaplenili. Obema narednikoma se je posrečilo pobegniti.

Luščine peček solnčnice kot krmilo. Urad za ljudsko prehrano poroča: Zadnji čas so se začeli pečati ne le gotovi trgovski krogi, ampak celo banke, s kupčijo in prodajo luščin peček solnčnice kot nadomestnim krmilom za konje. Za luščine solnčnice,

ki se jih ne drži nič jedrove snovi, zahtevajo in plačujejo do 170 K za 100 kg. Zato se opozarja, da luščine solnčnic kot krmilo za vse živali niso le popolnoma zanič, temveč celo škodljive, ker vsebujejo veliko vlakenc. Zdaj se skušajo nekateri posestniki, ki imajo še velike množine neporabljenih luščin solnčnic, znebiti na kak način tega škodljivega krmila.

Velike nove železnice nameravajo graditi po vojski. Ena velika proga naj bi vezala London in Brindisi, druga pa mesto Bordeaux (reci: Bordó) na Francoskem preko Švice z južnimi deželami monarhije, s Srbijo in Rumunijo. Ta črta med Francosko in Rusijo ima namen, da se ogne trgovine Črnega morja in oškoduje Turčijo.

Preveč denarja imajo ogrski grofje. Grof Csekonics je te dni zaigral v dunajskem plemenitaškem klubu sedem milijonov kron. Ko je gospodarski upravitelj pokazal račun staremu grofovemu očetu, je ta od strahu obolel. Naslednjega dne se je pa le odločil, da plača račun, a prodati mora veliko grajščino — Zakaj takih nepridipravov ne pošljejo na fronto.

Razne vesti.

Carici dovoljena preselitev na Špansko. „Journal des Debats“ poroča iz Pariza, da je bivša ruska carica Aleksandra Feodorovna sprejela vse pogoje sovjetske vlade in se zase in za vse svoje pravne potomce odpovedala vsem pravicam do finančne zapsušine carja v Rusiji in inozemstvu. Sovjetska vlada je vsled tega še dovolila carici, da sme odpotovati iz Rusije. Carica se namerava preseliti s svojimi hčerkami na Špansko v San Sebastiano. Španski kralj je že zaukazal, da mora biti tamošnji grad vedno pripravljen.

Veliki gozdni požari na južnem Francoskem. Listi poročajo iz Lyona, da trajajo velikanski gozdni požari na južnem Francoskem dalje in da vsak dan prihajajo poročila o novih požarih. Na francoskih gričih so divjali taki gozdni požari, da je bil celo promet na francoski južni železnici, ki gre mestoma skozi gozdove, ogrožen. Mnogo občinskih gozdov je popolnoma pogorelo. Za prizadete občine je to hud udarec, ker si ne bodo mogle nabaviti kuriva za zimo. Škoda se ceni na več milijonov.

Sam zase je razobesil žalno zastavo. Iz Vratislave se poroča, da je knjigovodja Poppe razobesil z okna svojega stanovanja žalno zastavo. Ko so v stanovanju vprašali radi vzroka, so našli Poppeja obešenega. Vzrok tega dejanja ni znan.

ILIRSKA BANKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica št. 1.

==== izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje ====

financira vojaške dobave in aprovizacijske kupčije. — Daje predujme na blago. — Eskomptira menice, fakture in terjatve. — Pospešuje trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz. — Vloge na knjižice obrestuje po 4%. — Vloge na tekoči račun po dogovoru.